

**ОДЕСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ
МОРСЬКИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
МОРСЬКОГО ФЛОТУ**

(ЗАТВЕРДЖЕНО НМК ННІМФ (Протокол № 12_ від 26.06.2023р.)

**Кафедра українознавства, історико-правових та
мовних дисциплін**

(СХВАЛЕНО кафедрою (Протокол № 14 від 23 червня 2023 р.)

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«ІСТОРІЯ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ»

Викладач(и)	 ОСИПЕНКО Олександр Валентинович Роб. телефон: 095-407-62-90 e-mail: osupenkooleksandr@ukr.net ЛЕВЧЕНКО Валерій Валерійович , кандидат історичних наук, доцент Email: levchenko_lav@ukr.net
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Статус дисципліни	Обов'язкова дисципліна циклу професійної підготовки за ОПП
Семестр	1 курс, 1 та 2 семестр
Обсяг дисципліни,	4 кредити ECTS / 120 годин

кредити ЄКТС/загальна кількість годин	
Мова викладання	Українська
Розклад занять	Розміщено в системі «МКР» (платформи AppStore, PlayMarket)
Що буде вивчатися (предмет навчання)	Основні закономірності виникнення, розвитку і популяризації історії та культури українського народу
Чому це цікаво/потрібно вивчати (мета)	Оволодіння понятійним апаратом історії і культури українського народу; формування у ЗВО системи знань про основні етапи генези світової історії і культури; звернення до витоків історії і культури українського народу та до загальнолюдських цінностей; усвідомлення глибинних зв'язків історії і культури українського народу зі світовим культурним простором; орієнтування молодого покоління на особливості розвитку матеріальної і духовної культури та поважне ставлення до національних історико-культурних досягнень; ознайомлення здобувачів з сучасними підходами до вивчення національної історії і культури; формування гармонійно-розвинутої і свідомої особистості, яка володіє системою морально-етичних знань, патріотичними почуттями та відданістю Батьківщині.
Чому можна навчитися (результати навчання)	РН58. Розуміння цінності та сутності історії України та її культури, знання політичних, соціально-економічних процесів минулого і сьогодення та їх взаємозв'язок. РН59. Знання основних напрямків сучасної філософії, вміння використовувати професійні знання і вміння в аналізі розвитку сучасного суспільства. РН60. Знання державної мови, яка дозволяє спілкуватись у професійній сфері, використовувати технічну літературу та виконувати обов'язки суднового механіка. РН61. Знання про суспільство, відносин між особистістю і суспільством, закономірності соціальних дій і масової поведінки людей, політичних процесів, їх взаємозв'язків з іншими сферами суспільного життя.
Як можна користуватися набутими знаннями і вміннями (компетентності)	ЗК1. Здатність планувати та управляти часом. ЗК4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК5. Здатність приймати та реалізовувати обґрунтовані управлінські рішення в рамках прийнятної ризику. ЗК6. Здатність працювати в команді, організовувати роботу колективу, у тому числі, в складних і критичних умовах. ЗК9. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності. ЗК10. Здатність працювати автономно. ЗК11. Навики здійснення безпечної діяльності (прихильність безпеці). ЗК12. Прагнення до збереження навколишнього середовища. ЗК13. Здатність до подальшого навчання. ЗК15. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК16. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та

	закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
Навчальна логістика (спосіб організації навчання)	Зміст дисципліни: Змістовий модуль 1. Історія і культура України (від давнини до кінця XIX ст.) Тема 1. Давня, сучасна, вітчизняна і зарубіжна історіографія історії і культури України. Сутність та основні типи історіографії. Періодизація історіографії історії та культури України. Перші історіографічні твори. «Повість минулих літ» (поч. XII ст.). Літописання литовсько-польської доби та козацького часу. Історичні та історико-культурні праці XIX ст. Українська історико-культурна історіографія: модерна і постмодерна та її цивілізаційні орієнтири. Тема 2. Джерела з історії і культури України. Сучасний стан і напрями розвитку джерелознавства. Джерела періоду Давньоруської держави (законодавчі акти, літературні твори, агіографічні праці). Літописи як джерела з історії і культури України: давньоруські, українські (XIV–XVII ст.), західноруські, козацько-старшинські. Мемуари з історії України (О. Лазаревський). Класифікація мемуарів (спогади, автобіографії, щоденники, записні книжки, епістолярії тощо) та їх характеристика. Періодика та її класифікація. Роль преси у новій і новітній історії України. Статистичні джерела: види, призначення, характеристика. Тема 3. Соціально-економічні та культурні процеси в Україні (від давнини до кінця XIX ст.). Загальні риси періодизації економічної історії України. Привласнювальна економіка на теренах України. Впровадження відтворюючого господарства. Економіка та культура епохи бронзи, скіфо-сарматських племен та античних міст Надчорномор'я. Зарубинецької та черняхівська культури. Господарство та культура давніх слов'ян. Економічні, соціальні та культурні процеси у Галицько-Волинській державі. Економічне та культурне життя українських земель у XIII–XVI ст. Основні тенденції економічного та культурного розвитку українських земель у складі Речі Посполитої. Культура козацько-гетьманської держави. Самобутні риси культури Запорізької Січі. Українські міста. Києво-Могилянська академія та її культурно-просвітницька діяльність. Економічне та соціальне життя на Лівобережжі та Слобожанщині. Імперські утиски української культури. Культурне піднесення на західноукраїнських землях з др. пол. XIX ст. Модерний період українського відродження. Роль інтелігенції в національно-культурному русі. Реформи Російської імперії 60–70-х рр. XIX ст. Промисловий переворот. Розвиток банків і кредитування. Переселенські рухи. Тема 4. Державні утворення, суспільно-політичні та культурні рухи на українських теренах (від давнини до кінця XIX ст.). Формування протодержав і степових імперій. Античні міста держави Надчорномор'я. Рабовласницькі й аристократичні республіки. Теорії походження Русі. Основні етапи розвитку Русі. Політичний устрій, система політичної влади, місцева влада. Формування територій Галицько-Волинської держави. Політичний устрій. Особливості внутрішньополітичної боротьби.

Українські землі у складі Великого князівства Литовського. Політичний устрій і зовнішня політика.

Українська політична та релігійна думка наприкінці XVI – поч. XVII ст. Національно-культурне і релігійне життя. Культурницька діяльність братств. Книгодрукування. Острозька академія та її гуманістична діяльність. Ренесанс в українській культурі.

Становлення українського козацтва. Козацько-селянські повстання (кінець XVI – пер. пол. XVII ст.).

Соціально-політичні та національно-культурні передумови та основні етапи української революції середини XVII ст. Розпад і особливості територіально-політичного устрою Гетьманщини.

Правління І. Мазепи. П. Орлик (Конституція 1710 р.). Інкорпорація українських земель Російською імперією й ліквідація автономії.

Політизація національно-культурного руху в українських землях у XIX ст. Зародження політичних організацій. Українське культурне відродження та його періодизація. Український романтизм. Перші університети.

Культурно-просвітянська діяльність народників. Київські романтики. Національно-культурне відродження та політичні рухи в західноукраїнських землях у XIX ст.

Тема 5. Етно-культурні процеси в українських землях (від давнини до кінця XIX ст.).

Племена трипільської культури. Суспільство, стани і прошарки в Русі. Питання про давньоруську народність.

Динаміка соціальної і етнічної структури Русі. Чисельність населення Русі. Соціальне розшарування. Соціальні конфлікти й суперечки. Дискусії щодо етнічно-культурного складу Русі. Початок формування української народності.

Українська ідентичність. Національний і соціальний та культурний склад населення в українських землях у складі Австрійської і Російської імперій.

Змістовний модуль 2. Новітня історія України. (XX ст. – поч. XXI ст.)

Тема 6. Перша світова війна. Українська революція. Боротьба за державність. (1914–1921 рр.).

Українці й українські землі в роки Першої світової війни. Утворення Центральної Ради. Проголошення автономії України. IV Універсал. Гетьманський переворот. Політика П. Скоропадського. Економічна і культурна політика.

Проголошення ЗУНР. Утворення Директорії. Проголошення Акту злуки УНР і ЗУНР. Політика радянської влади в Україні. Уроки Української революції.

Стан української культури на початку XX ст. Культурні перетворення в період національно-визвольних змагань 1917–1920-х рр. Формування української національної школи. Українська Академія Наук. Драматургія та театр. Церква та її суспільна роль.

Тема 7. Українські землі у 1920–1930-х рр.

Встановлення більшовицької влади в Україні. Моделі та наслідки соціально-економічної політики більшовиків. Державно-політичні процеси та дискусії з приводу входження УСРР до СРСР.

Партійно-державна система. Суспільство, нації, класова структура. Політика коренізації та її наслідки.

Форсована модернізація економіки, методи й наслідки. Перші політичні процеси («Шахтинська справа»). Сталінський режим в УСРР, вплив на розвиток української культури. Особливості масових репресій в Україні. Згорання дерусифікації.

Культурні процеси в радянській Україні 1920–30-х рр. Культурні аспекти політики українізації. Літературні об'єднання. Новаторські тенденції в театральному, музичному та образотворчому житті. Створення українського кіномистецтва. «Розстріляне відродження».

Українські землі у міжвоєнний період у складі Польщі, Чехословаччини, Румунії.

Виникнення ОУН. Українці у суспільно-політичному житті Польщі, Румунії. Карпатська Україна, проголошення незалежності. Культурне життя Західної України. Стрілецький епос. Літературні групи Галичини та їх представники. Образотворче мистецтво Галичини. Музичне і театральне життя.

Тема 8. Україна в Другій світовій війні (1939–1945 рр.).

Історіографія історії України в Другій світовій війні. Українське питання скрізь пакт Молотова-Ріббентропа. Початок війни на українських теренах. Оборонні операції РСЧА, причини невдач, поразки й відступу. Нацистський окупаційний режим, його наслідки.

Окупаційні зони, їх відмінності, окупаційне адміністрування й політика. Геноцид.

Остарбайтери. Економічна політика. Рухи опору, їх ідеологічне спрямування. Державницькі дії ОУН. Утворення УПА. Звитяга українців на фронтах Другої світової війни.

Українське суспільство на завершальній фазі війни 1943–1945 рр. Наслідки війни для народу і країни. Культурне життя під час війни.

Труднощі повоєнної відбудови. Ідеологічний накат, ліквідація УГКЦ, боротьба з українським націоналізмом. Масові депортації. Операція «Вісла».

Тема 9. Україна у роки «хрущовського лібералізму» (1954–1964 рр.) та «розвинутого соціалізму» (середина 1960-х – середина 1980-х рр.).

Лібералізація суспільно-політичного та культурного життя. XX з'їзд КПРС, половинчастість десталінізації.

Реформаторство М. Хрущова. Консервативні та реакційні тенденції в ідеологічному, політичному та культурному житті. «Автономний курс» П. Шелеста. Спроби українізації вищої школи, поширення української мови, увічнення пам'ятних місць українського козацтва. Особливості розвитку культури у повоєнній Україні. Український культурний процес в еміграції. Неосталінізм брежнєвського керівництва. В. Щербицький.

Русифікація і політика «злиття націй». Формалізація народовладдя, однопартійність, бюрократизація влади, одержавлення суспільного життя, ідеологічний диктат. Конституції СРСР (1977) і УРСР (1978). Декоративність суверенітету. Економічна реформа О. Косигіна. Восьма п'ятирічка (1966-1970 рр.) та її результати. Посилення негативних тенденцій в економіці.

Дисидентський і правозахисний рух в УРСР, його напрямки. Перебудовчі процеси в Україні. Українське національно-культурне відродження та національно-культурна опозиція владі. Національна символіка. Вибори до Верховної Ради і місцевих Рад.

Тема 10. Незалежна Україна (1991–по теперішній час).

Процеси реалізації державного суверенітету України. Вибори Президента України. Л. Кравчук. Міжнародне визнання Української держави.

	Формування основ державності України. Затвердження державної символіки. Упровадження національної грошової одиниці. Проблеми економічного, соціального та політичного характеру. Протистояння між гілками центральної влади. Вибори до Верховної Ради та Президента (1994 р.). Л. Кучма. Прийняття Конституції України (1996 р.). Грошова реформа. Економічна криза і соціальна напруженість. «Тіньова» економіка, корупція, хабарництво. Реформаторська політика уряду В. Ющенка. Економічна стабілізація. Політична криза, «касетний скандал». Протестні рухи («Україна без Кучми»). Парламентські вибори 2002 р. Криза між президентом і опозицією. Президентські вибори 2004 р. Фальсифікації виборів. «Помаранчева революція». В. Ющенко. Прем'єрство Ю. Тимошенко. Парламентські вибори 2006 р., 2007 р. Президентські вибори 2010 р. В. Янукович. Зміна політичного вектору. «Революція Гідності». Події 2014-2015 рр. Гібридна війна РФ проти України. Анексія Криму. Війна на Сході України. Позачергові президентські вибори. П. Порошенко. Становлення громадянського суспільства. Волонтерство. Труднощі і надбання України. Прорив на міжнародній арені. Безвіз. Українська діаспора сьогодні. Томос про автокефалію Української Помісної Православної Церкви. Президент В. Зеленський. 24 лютого 2022 року, війна росії проти України. Оборона Києва 2022 рік. Знищення національних пам'яток України. Дерусифікація. Геноцид. Оборона Маріуполя, Азовсталь 83 дні героїчного стримування ворога. Звільнення Херсону. Битва за Бахмут. Підлив Каховської ГЕС. Види занять: лекційні та семінарські заняття Методи навчання: - інформаційно-рецептивний метод, - репродуктивний метод, - проблемний метод, - частково-пошуковий (евристичний) метод. Форми навчання: денна, заочна
Пререквізити	Знання з історії України, історії української культури.
Постреквізити	Знання застосовуються для обізнаності студента в історії своєї держави, вплив історичних і культурних процесів у формуванні сучасної нації.
Інформаційне забезпечення з фонду та НТБ ОНМУ (або репозитарію), СДМК MOODLE	Методичне забезпечення: 1. Історія української культури: навчальний посібник / Упоряд. М. І. Михайлуца, Левченко В. В., О. В. Осипенко. Одеса: Вид-во ОНМУ. 2011. 84 с. 2. Історія української культури: тест-тренінг для самостійної роботи здобувачів / Упоряд. В. В. Левченко, О. В. Осипенко; Відп. ред. М. І. Михайлуца. Одеса: Вид-во ОНМУ. 2012. 20 с. 3. Історія держави і права України: навчальний посібник / Упоряд.: М. І. Михайлуца, Г. Х. Кязимова, В. В. Левченко, О. В. Осипенко. Одеса. 2012. 145 с. 4. Історія України: новітні концепції: навчальний посібник/ Упоряд.: М. І. Михайлуца, Г.Х. Кязимова, Левченко В.В., О.В. Осипенко. Одеса. 2013. 140 с. 5. Постаті в історії української культури: матеріали для самостійної роботи здобувачів / Упоряд. В. В. Левченко, О. В. Осипенко; Відп. ред. М. І. Михайлуца. Одеса. 2014. 72 с. 6. History of Ukrainian culture: textbook / Authors: T.N. Konopacka, V.V. Levchenko, A.V. Osypenko. Odessa. 2016. 48 p. 7. Історія української культури: навчальний посібник. Друге вид., доповн. та доопрац. / Упоряд. В.В. Левченко, М.І. Михайлуца, О.В. Осипенко. Одеса. 2018. 84 с.

	8. ОНМУ: CMK Moodle, 2023. URL: https://onmu-moodle.od.ua/course/view.php?id=486 Публікації у періодичних наукових виданнях 1. Осипенко О.В. Methods of "stimulating" the work of a rural worker in "Transnistria", 1941-1944. <i>Сторінки воєнної історії України (ФВ)</i>. Київ : Інститут історії України НАН України, 2018. Вип. 20. С 173–182. 2. Осипенко О.В. Соціально-економічна політика румунської адміністрації у сільській місцевості Південно-Західної України в 1941-1944рр. <i>Емінак: науковий щоквартальник (Scopus)</i>. 2019. № 2. С 83–96. 3. Осипенко О. В. Cultural Processes in the Rural Areas of Transnistria, 1941-1944. <i>Емінак: науковий щоквартальник (Scopus)</i>. 2020. №2(30). С. 167-179. DOI: https://doi.org/10.33782/eminak2020.2(30).417 4. Осипенко О.В. Українська історіографія соціально-економічних процесів в сільській місцевості Південно-Західної України 1941-1944 рр. <i>Інтелекція і влада: серії «Історія» (Scopus)</i>. 2020. Вип. 42. С. 111–129. 5. Trygub O., Osypenko O. South Ukraine Greek community under revolutionary upheavals and armed conflicts (1917–1920). <i>Rusin (Scopus)</i>. 2021. № 63. P. 152–172. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/south-ukraine-greek-community-under-revolutionary-upheavals-and-armed-conflicts-1917-1920 6. Осипенко О.В. Регламентация повсякденного життя сільського населення «Транснїстрії» 1941–1944 рр. <i>Старожитності Лукомор'я (ФВ)</i>. 2021. № 3 (6). С. 92–102. 7. Trygub O. Osypenko O. The greeks of the northern Black Sea region under conditions of "Red terror" (1919 – 1921). <i>Східноєвропейський історичний вісник (Web of Science Core Collection)</i>. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 23. С. 62–73. DOI: https://doi.org/10.24919/2519-058X.23.258986 8. Trygub O. Osypenko O. Fedorenko M. Konotopenko O. Missions of the Russian Orthodox Church as a Tool of Diplomacy: from History to the Present. <i>(Scopus)</i>. March 2023 Cuestiones Políticas 41(76):100-115. DOI: http://dx.doi.org/10.46398/cuestpol.4176.05
Локація та матеріально технічне забезпечення	Кафедральна аудиторія з мультимедійним обладнанням;
Семестровий контроль, екзаменаційна методика	1. Опитування на семінарських заняттях (перевірка виконання самостійної роботи, виконання індивідуальних завдань і тест-тренінгів). 2. Участь у колоквиумі. 3. Підсумкова контрольна робота. 4. Диференційований залік.
Розміщення електронного курсу в CMK MOODLE	Посилання на вкладені авторські конспект лекцій і методичні рекомендації https://onmu-moodle.od.ua/course/view.php?id=486
Система оцінювання (за 100-бальною шкалою)	1 семестр Поточний контроль має системний, плановий і цілеспрямований характер. Він полягає у визначенні рівня й обсягу оволодіння знаннями, навичками і вміннями наприкінці змістового модуля. Цей контроль здійснюють у процесі практичних занять. Підсумковий контроль спрямовано на визначення рівня реалізації завдань, сформульованих у навчальних програмах, планах підготовки та в інших

документах, які регламентують навчально-виховний процес. Він охоплює і теоретичну, і практичну підготовку студентів, проводять його наприкінці семестру.

Поточний контроль успішності з дисципліни включає різні форми активності здобувачів:

Опитування на семінарських заняттях (30 балів).

Підсумковий контроль успішності проводиться наприкінці навчального семестру у формі:

- усного колоквиуму (20 балів);
- написання підсумкової контрольної роботи (50 балів)
- складання іспиту (100 балів)

Загальна оцінка складається з суми результатів поточного та підсумкового контролю та розраховується на основі зведених результатів за 100-бальною шкалою.

2 семестр

Поточний контроль успішності передбачає різні форми активності здобувачів:

- відповіді на питання з відповідної теми під час роботи на семінарських заняттях (25 балів);
- усного колоквиуму / тестування (на знання термінів, категорій, дат і персоналій) (25 балів);
- письмової підсумкової контрольної роботи (50 балів).

Підсумковий контроль успішності проводиться після закінчення проведення аудиторних занять у формі заліку (в усній формі) (100 балів).

Загальна оцінка складається з підсумкового контролю за 100-бальною шкалою.